

*Горболіс Л. М.,**доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри української мови і літератури
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка*

МУЗИКА ЯК СМИСЛОВА ДОМІНАНТА РОМАНУ ІРЕН РОЗДОБУДЬКО «ПРИЛЕТІЛА ЛАСТІВОЧКА»

Анотація. У статті на матеріалі роману «Прилетіла ластівочка» сучасної української письменниці І. Роздобудько з'ясовується роль музики в художньому моделюванні сюжетно-композиційної платформи, проблемно-тематичної парадигми твору, його жанрової характеристики з виразним біографічним сегментом (у романі розповідається про життя і творчість українського композитора Миколи Леонтовича). Ключовим елементом «музичної теми» у творі є українська різдвяна колядка «Щедрик», що художньо представлена в епізодах (зокрема, у долі головних та другорядних героїв) і виконує роль своєрідної смислової вісі.

У романі «Прилетіла ластівочка» музика художньо представлена паратекстуально (у заголовку, епіграфах); за допомогою персоналій відомих людей (Микола Леонтович, Олександр Кошиць, Кирило Стеценко), які активно пропагують українську музику; численних музичних термінів; назв музичних інструментів, установ; спеціальних музичних термінів; назв та фрагментів музичних творів (пісні, опери, симфонії); тонально-інтонаційних описів виконуваних капелою під керівництвом Миколи Леонтовича музичних творів; звуків артефактів; звукових характеристик-антропофонімів. Важливим для загальної концепції твору є опис звучання «Щедрика» (тонально-інтонаційний, ритмічний, експресивно-настрійний аспекти), акцентується на давності мелодії, співзвучності обраної композитором музики з мелодійністю української мови, специфіці виконання «Щедрика» хоровим колективом. З'ясовано, що в романі письменниця майстерно поєднала різні часові площини, музичну тему з біографією відомих людей та фактами з історії становлення молодого Української держави. Наведені факти (з біографій відомих людей) надають роману цілісності, а «музичній темі» різногранності та вмотивованості.

У процесі інтерпретації музичної площини роману І. Роздобудько «Прилетіла ластівочка» залучено актуальний у сучасному літературознавстві інтермедіальний підхід.

Ключові слова: роман, музика, колядка, тональність, біографія, композитор, образ.

Постановка проблеми. Новітня українська література постійно урізноманітнює засоби та підходи до зображення внутрішнього світу, корпусу складних переживань, національної ідентичності героїв, трансформуючи жанри, експериментуючи зі стилем тощо. Апелювання сучасних письменників до музики, живопису, хореографії, малярства на різних рівнях структурування художнього тексту вимагають ретельного прочитання твору. Роман І. Роздобудько «Прилетіла ластівка» належить до творів, де художньо представлена музика, а отже, інтерпретація тексту вимагає застосування міжмистецького підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість І. Роздобудько упорядкована тривалого часу привертає увагу багатьох дослідників. Літературознавці вивчають жанрову специфіку творів письменниці (Ю. Соколовська, Н. Галушка), особливості стильової манери письма (Я. Голобородько, Л. Горболіс). Зважаючи на те, що доробок І. Роздобудько систематично поповнюється новими творами, не варто говорити про вичерпне студіювання прози мисткині. Нещодавно опублікований її роман має лише окремі відгуки критики, наприклад, А. Акуленко, яка акцентує на художньо відображених у романі історії епохи, історії кохання, історії мистецтва [див.: 1]. Корпус різноманітних проблем твору художньо розгортається за допомогою кількох сюжетних ліній, об'єднаних музикою. Саме ця музична платформа твору є предметом дослідження в цій статті.

Мета статті – з'ясувати роль музики у формуванні біографічного корпусу роману І. Роздобудько «Прилетіла ластівочка».

Виклад основного матеріалу. Промовиста назва роману «Прилетіла ластівочка» викликає найперше асоціації з різдвяним «Щедриком», відомим в усьому світі під назвою “Carol of the Bells”. Як зазначено в анотації, авторка «запрошує читача дізнатися правду про знамениту мелодію» [2, с. 1], отже, додамо, і про її автора – Миколу Леонтовича.

Музично-звукова матриця роману виписана авторкою щільно та ємно, що сприяє архітектонічній стрункості та концептуалізації основної думки твору. Введені у твір компоненти, що формують своєрідну музичну панель роману, представлено різноманітно. Це: 1) пісні, фрагменти, назви пісень, опери, симфонії тощо; 2) описи тонально-інтонаційних, ритмічних характеристик українських пісень; 3) назви музичних інструментів і численна кількість музичних термінів; 4) відгуки світської хроніки, критики про «Щедрик» Миколи Леонтовича, хор Олександра Кошиця з ємними музичними характеристиками творів; 5) прізвища композиторів, мистецтвознавців та ін., причетних до світу музики; 6) назви музичних установ; 7) звуки артефактів; 8) звукові характеристики-антропофоніми; 9) ритміко-фонетичне наслідування; 10) ритміко-синтаксичне оформлення текстових конструкцій. Така широка гама поліфункціональних музично-звукових «фактів» у романі І. Роздобудько виконує важливу роль образо-, смислотворення, надає твору цілісності, скеровує увагу читача на дешифрування тексту, виявлення контекстуально показових музичних маркерів літературного тексту. Назва роману – показовий паратекстуальний акцент, своєрідна точка відліку, з якої розпочинається історія «Щедрика». Далі паратекстуальна панель доповнюється фрагментами зі «Щедрика» та “Carol of the Bells”, що виконують роль епіграфів і є важливою для смислового пласту роману та семантики музики структурною складовою частиною.

Домінантність музики у творі «забезпечують» події, що групуються навколо: 1) долі композитора, хорового диригента, фольклориста, автора численних обробок українських народних пісень і духовної музики Миколи Леонтовича (особисте життя, творча лабораторія); 2) долі капели під орудою Олександра Кошиця – активного популяризатора творчості Миколи Леонтовича; 3) долі молодій Українській державі; 4) долі Степана Добровольського, щирого шанувальника творчості Миколи Леонтовича. Усі чотири лінії об'єднані музикою; музика єднає у творі різні епохи. Художньо відтворені в романі події відбуваються на початку ХХ ст. і в кінці 90-х рр. ХХ ст., підкреслюють значеннєвість музики в житті героїв і країни. Музика в романі виконує сюжетотворчу роль, є своєрідним інструментом в організації романного простору.

Історія музики в долі Миколи Леонтовича починається з раннього дитинства, коли батько-священник продемонстрував мелодійність і неперевершеність звуків віолончелі: «Від густого глибокого звуку здригнулося і затріпотіло у священному страху серце <...> / Це було так несподівано і так прекрасно, що Микола заплакав <...> / Батько опустив смичок. / Але тиша стала ще нестерпнішою, ніж музика. / Він не міг пояснити, що сталося тієї миті, але щось таки сталося – безперечно. / Він схотів навчитися говорити так само!» [2, с. 48]. Кожне наведене вище речення-абзац підкреслює неординарність події в житті головного героя, чутливого до краси хлопчика. Батько розповів про нотний стан, особливості запису музики за допомогою семи нот. Це була «доросла» розмова батька із сином, що визначила подальшу долю Миколи Леонтовича.

Музика-диво захопила хлопчика. Проте «за кадром» І. Роздобудько залишає складний процес проникнення музики у внутрішні структури малого Леонтовича, коли, очевидно, його підсвідомість зафіксувала суголосність звуків віолончелі з мелодійністю української мови. «Існують певні відмінності у звуковій організації мов та в їхньому пристосуванні до вираження неповторних мелодій душі», – зауважує І. Денисюк [3, с. 22], апелюючи до висновку А. Метлинського, який неповторність мов визначав порівнянням їх із звучанням музичних інструментів: «Якщо польська мова, з її щебетанням і бреччанням, за своїм «бжменем» нагадує звуки арфи, гітари, гуслів, а «великоруська різкістю своїх тонів» подібна то до скрипки, то до кларнета, то мова українців своєю м'якістю й ніжністю «подібна до звуків віолончелі або флейти» [3, с. 23]. До цих важливих для розуміння витоків і творчого потенціалу майбутнього українського композитора чинників долучився, додамо, й характер «старого церковного співу з боку текстуального, ритмічного і мелодійного» [4, с. 129], адже дід і батько Миколи Леонтовича, як відомо (це зазначено в романі), були священниками, а отже, хлопець добре обізнаний із ритміко-мелодійною стихією духовного співу. Три потужні чинники – мелодійність мови, енергетика духовного співу й характерна для української ментальності кордоцентричність – єднали його творчість із давніми традиціями прашчурів, національно ідентифікували створену Миколою Леонтовичем музику, допомагали зберегти енергетику народного співу й слова.

І. Роздобудько, не переобтяжуючи твір інформацією про етапи життя відомого композитора, фіксує період захоплення Клавдією Жовткевич, майбутньою дружиною, яка чекала, доки Микола здобував освіту. «Повернувся іншим, ще не пізнаним нею – музикантом, композитором, фольклористом. Одержжи-

мим. З душею по вінця наповненою музикою, в якій вона стала лише останньою краплею» [2, с. 50], – констатує авторка. Письменниця наголошує на тривалій і ретельній роботі Миколи Леонтовича, пов'язаній зі збиранням і опрацюванням фольклорного матеріалу: «<...> надовго вдома не засиджувався. Бува, ходив, мов Скворода, від села до села – місяцями. Його літургії вже по церквах співали, а він все мандрував, <...> товк неосяжні шляхи, мов блукалець чи блазень, записуючи стародавні співи. А потім писав і писав в нотному стані свої музичні формули» [2, с. 50]. Опрацьовуючи музичний матеріал, переживаючи його (коли зібрані по селах пісні «рояться в голові, спати не дають» [2, с. 75]), композитор прагнув досягнути (щоб згодом відтворити) його прадавню ритміко-енергетичну неповторність: «<...> вдень і вночі – писати, писати, писати, аби зберегти народні мелодії у власній інтерпретації, безкінечно вагаючись, чи має на те право. І все ж таки – записувати їх, використовуючи незбагненне і бездонне джерело народного хороспіву» [2, с. 32]. Авторка підкреслює наполегливі пошуки мелодійно-інтонаційних та ритмічних відповідників народному словесному матеріалу, адже, як стверджують дослідники, «найістотнішою ознакою народної пісні є злитість тексту і мелодії, навіть більше – їх одночасне постання і формування. Тому вивчення поезики і ритміки народної пісні по суті немислиме без вивчення водночас мелодії і музичного ритму» [5, с. 29]. Ескізна подача матеріалу про активність цілеспрямованої, самовідданої й заглибленої в мистецтво особистості Миколи Леонтовича є важливою для однієї із ключових смислових тез роману: з'ява «Щедрика» закономірна.

Глибоко розуміючи природу мелодійності й слова, занурюючись у «ритми примітивної творчості, що заховуються у фольклорі» [4, с. 118], дослухаючись до пам'яті своєї етнічної самотності, Миколі Леонтовичу вдалося створити геніальну обробку «Щедрика». Як стверджує М. Грушевський, у весняному обрядовому циклі заховано «вїймково багато такої старовини, що у своїх хорах, діалогах, танках і забавах відбиває дуже ранні, зародкові навіть форми ритмічно-музикальної і словесної дії <...> ще більше значення мало для їх заховання, що в сім циклі особливо живо і нерозривно заховалася зв'язь словесного тексту, пісні з мелодією і ритмом, при тім ритмом не речитативним, а співовим, який своєю стислою, арифметичною будовою зберігав традиційні тексти безмірно краще, ніж речитатив» [4, с. 119]. Такі характеристики стосуються й інших циклів народної обрядовості.

Дата першого оприлюднення твору (у романі вона зазначена – 25 грудня 1916 р.) – це початок тріумфальної ходи «Щедрика» по світу. Саме в цей день у Києві відбувся прем'єрний показ різдвяної програми Миколи Леонтовича у виконанні студентського хору під керівництвом Олександра Кошиця. І. Роздобудько акцентує на смисловому корпусі колядки: «Прості слова, що лунали з вуст хористів, у поєднанні з мелодією здавалися пророчим одкровенням <...> / Стародавній язичницький текст, зовсім не пов'язаний з нинішньою зимою, незбагненим (письмівка моя – Л. Г.) чином кожним словом говорив про <...> народження Христа. / Що за маячня? Яка ластівочка? Які овечки? Яка чорноброва господиня? До чого тут це все?! Яке відношення має цей набір нехитрих слів до подібного захвату?..» [2, с. 22–24]. Описане І. Роздобудько виконання «Щедрика» фіксує важливі показники твору: давність тексту, технічне виконання, емоційно-настроєву та енергетичну

стихію. Проте це радше зовнішні характеристики колядки, результат потужного пошуку композитором первісної гармонії музики й слова. Тривала праця з текстом допомогла обдарованому від природи й заглибленому в народну культуру композиторові актуалізувати індивідуальний, родинний, етнічний досвід, осмислити, систематизувати його й утілити в «Щедрику». Микола Леонтович розумів зміст і значення давнього сакрального обряду, силу магічних примовлянь, що допомогло йому представити колядку як словесно-музичну цілість, де звуковий образ та ідея формують органічну єдність, адже «створені в народних піснях образи прибрані не лише у форму художнього слова, а й у форму мелодії. Мовний і музичний ритм взаємно пристосовуються і розвиваються відповідно до характеру образів народнопісенного твору» [5, с. 29].

Варто детальніше прокоментувати образну парадигму твору. Тут слушним є висновок М. Грушевського: «Колядники своїми розкішними образами накликають» (курсив М. Грушевського – Л. Г.) <...> багатство, щастя, шану і славу на свого господаря <...>. Обрядові і пісенні поздоровлення і величання – се рід закляття на щастя, на здоров'я, котре й досі заховалося в усній традиції» [4, с. 136]. Щедрівка з господарсько-скотарського циклу періоду родового побуту містить «магічні дії та слова, якими чаклюють, прихиляють Щедрого бога дати у новому році добрий урожай», – зауважує С. Килимник [6, с. 67]. ««Ластівонька» – це вістун весни, сонця й життя! І тут усі назви речей та істот ужито в пестливій формі <...> Інакше й не може бути – це заклинання-прохання, приєднання <...> А звичайними словами, звичайною мовою, очевидно, не повернеш до себе вищі сили неба» [6, с. 76]. Додамо: і звичайною музикою. Тому І. Роздобудько намагається виконати непросте завдання – описати музику, яка зливається з магічною силою слова, зверненням-закликом «до щедрого бога бути щедрим для цієї доброї людини, яку саме в цей час чаклюють щедрівники, щоб вона, її родина, господарство були щасливі, здорові, багаті. А ЩЕДРИЙ БОГ (письмівка С. Килимника – Л. Г.) у цю ніч невидимо сходить з неба, оглядає і родину, і – господарство, і клуню, ниву, прислухається до всіх і до всього, і дасть урожай-багатство, приплід худібки і, взагалі, щедро обдарує Господаря в цьому році» [6, с. 76–77]. Тут слушно увиразнити енергетичний аспект «Щедрика», коли енергія слова (за В. фон Гумбольдтом) органічно поєднується, употужнюючись, із енергією музики. «<...> Слово утримує в собі весь потенціал іраціонального і раціонального суцього, – зауважує дослідниця Г. Яструбецька, – несе в собі енергію» [7, с. 177]. Для того, щоб слово віддало енергію суцього, носієм якого воно є, підкреслює дослідниця, мають бути певні умови: «Такими умовами є: 1) диспозиція слів; 2) композиція фрази і тексту, синтаксична конструкція; 3) ритм; 4) сюжет; 5) жанр; 6) стиль; 7) літературний рід» [7, с. 178]. Такі умови «спрацювали» і для «Щедрика» (фольклорного твору) – і колядка відбулася: зазвучала, вразила, сколихнула, запам'яталася: «Захват, радість, ейфорія, спазм, що тисне горло, мимовільне ворухіння вуст в такт співу – ось що керувало залом» [2, с. 23].

В описі «Щедрика» І. Роздобудько зафіксувала й особливості технічного виконання твору: «Голоси набирали обертів, розросталися, мов дерево в звивистому багатоголоссі і сходилися в одній точці, аби знову утворити в повітрі невидимий безкінечний спіральний візерунок» [2, с. 22]. Спочатку заспівають сопрано, потім підключаються альти, тенори, баси і мелодія

рухається до кульмінації, а у фіналі знову сопрано. «Органічно поєднавши прийоми народного багатоголосся з досягненнями класичної поліфонії, композитор домогся того, що кожен голос відіграє цілком самостійну роль, відтворюючи найтонші зміни настрою в пісні», – зауважує О. Турянська [цит. за: 8]. Мистецтвознавці відзначають, що Микола Леонтович, створюючи «Щедрик», удався до так званих органних пунктів, на тлі яких будував складні звукові комплекси, досягаючи таким чином особливої гармонійної насиченості і напруженості звучання. Оригінальність цієї щедрівки ще й у тому, що вона має дещо нехарактерні для святкової пісні риси, бо виконується в мінорному ключі, у досить високому темпі. І. Роздобудько зауважує: «Незважаючи на поліфонію, кожен голос вів свою неповторну партію, ніби кожен з виконавців говорив водночас і про загальне, і про щось сокровенне, своє. Хороспів будувався на складних звукових поєднаннях <...>» [2, с. 24].

Відповідний музичний контекст «Щедрика» у романі створює різдвяний вертеп, що завітав додому до М. Леонтовича, а також святкування на Михайлівській площі: «І на Михайлівську зринули звуки «Щедрика», затоплюючи увесь простір, нівелюючи жах холодних окопів і саму смерть. Люди безгучно ворухили вустами, вторячи хору, промовляючи слова, як молитву» [див.: 2, с. 44]. «Щедрик» формує в музичній площині роману І. Роздобудько своєрідну вертикаль, навколо якої обертається тематико-проблемний корпус твору. Скажімо, схвально відгукується про твір Миколи Леонтовича преса [див.: 2, с. 31–32], колеги Кирило Стеценко, Олександр Кошиць («Твій «Щедрик» – це неземна музика. В ній є щось <...> незбагненне» [2, с. 34], «Ти – ювелір у музиці. Кожна твоя нота – різьба по золоту» [2, с. 35]).

Приїхавши до Києва – місто з жовто-блакитними прапорами, – на запрошення міністерства культури Української Народної Республіки, «харизматичний», «сучасний Моцарт» Микола Леонтович працює на посаді комісара капели першого державного оркестру й продовжує осягати унікальність народного хороспіву, навчати «секретів творчості» молодих співаків («Людам потрібна національна музика!» – аргументує Олександр Кошиць [2, с. 55]). Навчаючи студентів співати, Микола Леонтович намагався так налаштувати своїх підопічних, щоб вони у процесі виконання музичних творів почули голос предків, осягнули себе у просторі рідної культури, відчували енергетику давнього співу. Його пояснення змістовні, суттєві, продумані, виповнені багатолітнім досвідом спілкування з музикою, народною культурою: «Музика – голос Бога <...> Бог говорить до нас через мистецтво – а ми озвучуємо» (курсив І. Роздобудько – Л. Г.) Його. Це – найвища гармонія і найвищий сенс» [2, с. 64]. Поради талановитого композитора й вдумливого наставника стосувалися й технічних зауваг, як-от: «Дуже важливо вжитися в паузу. В ній ви почуєте себе, своїх предків. Почуєте космос <...> Почуєте безсмертя <...> Треба відкрити в собі вертикаль: звук має йти через груди» [2, с. 67]. Микола Леонтович помічав результат свої пояснень та порад: «Він бачив, як в очах деяких хористів заіскрили сльози» [2, с. 65].

Доповнює загальну картину творчої лабораторії Миколи Леонтовича, увиразнює стильову специфіку його творчості художньо відтворений останній у житті композитора й диригента концерт на батьківщині в Тульчині. Коли хор співав пісню «Козака несуть», «до його пальців були припнуті не лише голоси – здавалося, що на них було намотано нерви кожного,

хто був у залі <...> / Це було боляче. І солодко. І страшно. / Леонтович опустил руки. / Очі хористів зблискували сльозами. / Тиша. / Першим здійнявся з місця один з військових. / Встав, шалено заплескав в долоні і несподівано вигукнув: «Слава!!!» [2, с. 148]. Звучав на концерті й «Щедрик». Лаконічним фрагментом колядки «Щедрик, щедрик, / Щедрівочка, / Прилетіла ластівочка <...>» І. Роздобудько завершує 28 розділ роману, не запропонувавши коментарів (досить розлогий коментар першого виконання колядки було подано, як уже мовилося, у 5 розділі).

У другій частині роману І. Роздобудько «Прилетіла ластівочка» художньо відображена доля «Щедрика» за межами України – з ініціативи очільника Директорії Української Республіки Симона Петлюри капела Олександра Кошиця виїхав на гастролі. Музичний колектив «завоював Європу без жодного пострілу. <...> Він і його капела відкривали світові нову державу – а держави вже не було» [2, с. 177–178], – констатує І. Роздобудько. Літургії Миколи Леонтовича у виконанні капели Олександра Кошиця лунали в Чехії, Австрії, Швейцарії, Франції, Бельгії, Голландії, Великій Британії, Німеччині, Мексиці [2, с. 146]. Так музична канва в романі конкретизується. Сприяє такій конкретизації й художньо відображена доля Степана Добровольського, сучасника Миколи Леонтовича, шанувальника його таланту. У творі подані відгуки М. Добровольського про твори композитора, що звучали на останньому прижиттєвому концерті в Тульчині: «Співали реквієм «Смерть» <...> було в ньому щось <...> – власне, як і у всьому, що я слухав – нелюдське. / Точніше – надлюдське (тут і далі в наведеній цитаті писемівка І. Роздобудько – Л. Г.). / Не земне. / Проте, і не небесне, тобто те, про що кажуть із світським захватом» [2, с. 150]. Степан Добровольський, емігрувавши, мав нагоду неодноразово чути твори Миколи Леонтовича за кордоном [див.: 2, с. 151]. Так музика в романі І. Роздобудько єднає долі героїв, часові проміжки (Україна-закордон, початок ХХ ст. – 90-ті рр. ХХ ст.).

Висновки. Художньо представлена музика в романі І. Роздобудько «Прилетіла ластівочка» заявлена на всіх рівнях організації тексту, є кодом до осмислення проблематики, образів, часопросторових вимірів твору, біографії Миколи Леонтовича, контекстом для розуміння історичних подій. У музичній площині роману українська колядка «Щедрик» в обробці українського композитора постає як самобутній, заглиблений у прадавні мелодійно-сміслові основи гармонійний твір, який емоційно, тонально, ритмічно захоплює українських і закордонних слухачів упродовж багатьох десятиліть.

Література:

1. Акуленко А. Три історії про ластівку : рецензія на книжку Ірен Роздобудько «Прилетіла ластівочка». URL: <http://litakcent.com/2018/11/13/tri-istoriyi-pro-lastivochku-retsenziya-na-knizhku-iren-rozdobudko-priletila-lastivochka/>.
2. Роздобудько І. Прилетіла ластівочка : роман. Київ : Нора-Друк, 2018. 304 с.

3. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору. *Слово і Час*. 2003. № 9. С. 16–24.
4. Грушевський М. Історія української літератури : у 6-ти т. 9 кн. Київ : Либідь, 1993. Т. 1. 392 с.
5. Сидоренко Г. Українське віршування від найдавніших часів до Шевченка. Київ : Вид-во Київського університету, 1972. 142 с.
6. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні : у 3-х кн. 6 т. Київ : АТ «Обереги», 1994. Кн. 1. 397 с.
7. Яструбецька Г. Естетичне як енергематичне (на прикладі творчості Лесі Українки і В. Стуса). *Троянди й виноград: феномен естетичного і прагматичного в літературі та культурі* : збірник наукових матеріалів конференції, м. Бердянськ, 27–28 вересня 2018 р. Бердянськ : БДПУ, 2018. С. 176–178.
8. Скаврон Б. Щедра мелодія «Щедрика». *Галицький кореспондент*. URL: gk.press.if.ua/x5828/.

Horbold L. Music as a significant dominant of the novel “A Little Swallow Flew In” by Iren Rozdobudko

Summary. The article, based on the material of the novel “A Little Swallow Flew In” by a contemporary Ukrainian writer I. Rozdobudko, clarifies a role of music in the artistic modeling of a plot-composition platform, a problematic and thematic paradigm of the work, its genre characteristics with a distinct biographical segment (the novel tells about life and work of a composer Mykola Leontovych). A key element of the “musical theme” in the work is the Ukrainian Christmas carol “Shchedryk”, which is artistically presented in episodes (including the fate of the main and minor characters) and serves as a kind of semantic axis.

In the novel “A Little Swallow Flew in” the music is artistically presented in a paratextual way (in the title, epigraphs); with the help of personalities of famous people (Mykola Leontovych, Oleksandr Koshits, Kyryll Stetsenko) who actively promote Ukrainian music; numerous musical terms; titles of musical instruments, institutions; special music terms; titles and fragments of musical works (songs, operas, symphonies); tone and intonation descriptions of musical works which were performed by a chapel under the guidance of Mykola Leontovych; sounds of artifacts; sound characteristics and anthroponyms. The description of the sound of “Shchedryk” (tonal and intonational, rhythmic, expressive and tuning aspects) is important for the overall concept of the work. It emphasizes the antiquity of the melody, the harmony between the music chosen by the composer and the melody of the Ukrainian language, the specificity of the performance of “Shchedryk” by the choir. It is revealed that in the novel the writer skillfully combined different time planes, a musical theme with a biography of famous people and facts from the history of the young Ukrainian state formation. The facts (from the biographies of famous people) make the novel integrity, and the “musical theme” variety and motivation.

In the process of interpreting the musical plane of the novel “A Little Swallow Flew In” by I. Rozdobudko, an intermedial approach relevant to contemporary literary studies is involved.

Key words: novel, music, carol, tonality, biography, composer, image.